

Tausojantis vartojimas kiekvienam

Vartojimas klasikiniuose ekonomikos vadovėliuose yra vertinamas kaip pagrindinis ekonomikos variklis. Tačiau ekonomikos plėtra, kaip rodo patirtis, yra tiesiogiai susijusi su palankios aplinkos išsaugojimu.

Kęstutis NAVICKAS
Baltijos aplinkos forumo
aplinkosaugos ekspertas

Viena iš priemonių, mažinančių gamtinių išteklių vartojimo tempą ir ribojančių neigiamą poveikį aplinkai, kurią įgyvendinti galime kiekvienas, yra tausojantis (angl. sustainable) vartojimas. Tai yra toks prekių ir paslaugų vartojimas, kuriuo mes patenkiname savo būtinausias reikmes ir geriname gyvenimo kokybę minimalizuodami gamtinių išteklių, pavojingų medžiagų naudojimą bei mažindami atliekų kiekį ir taršą. Vertinant visą gamtinio raidos ciklą galima pamatyti, kad iki tol, kol pasiekė pirkėją, jis nuėjo ilgą raidos kelią: jam pagaminti buvo naudojama energija, žaliavos, jau nekalbant apie transporto išlaidas. Visi šitie veiksniai padarė tiesioginę įtaką aplinkos būklei ir gamtos ištekliams. Gamintojai, ypač Vakarų Europos, tiekia į rinką vadinamuosius aplinkai palankesnius (angl. environmental friendly) produktus, siūlo aplinkai palankesnes paslaugas.

"Žaliųjų pirkimų" politika

Skatindama aplinkai palankesnių produktų vartojimą Europos Sąjunga įgyvendina vadinamąją viešųjų "Žaliųjų pirkimų" politiką. "Žalieji pirkimai" - tai pirkimai, kai renkantis prekes ar paslaugas atsižvelgiama ne tik į jų kainą,

bet ir jų daromą poveikį aplinkai. 2001 m. patvirtintoje ES darnaus vystymosi strategijoje priimta nuostata dėl darnių viešųjų pirkimų skatinimo. Tai sudarė politines prielaidas "Žaliųjų pirkimų" įteisinimui ES vykdant viešuosius pirkimus. 2004 m. priimtos dvi Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos: 2004/18/EB dėl viešųjų darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo, ir 2004/17/EB, koordinuojanti subjektų, vykdančių veiklą vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų sektoriuose, pirkimo procedūras - nurodo galimybes įtraukti aplinkos apsaugos reikmes į technines specifikacijas, atrankos ir sutarčių sudarymo kriterijus bei sutarties vykdymo sąlygas.

Vykdant viešuosius pirkimus valstybiniame sektoriuje atsižvelgti į aplinkosaugos aspektus **ilgainiui taps privaloma**, privačios verslo įmonės tai gali daryti savanoriškai.

Pirkti "žaliai" - apsimoka

Iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, kad pasirenkant aplinkai palankesnes prekes ar paslaugas įmonei padaugės išlaidų. Vis dėlto vertinant viso prekės ciklo išlaidas dažniausiai taip nėra. Pavyzdžiui, perkant efektyviai energiją naudojančią buitines prietaisą, kurio pradinė kaina yra didesnė, ekonominės naudos efektas bus pasiektas per eksploatacijos laikotarpį. Jei dar bus įvertintos įrenginio šalinimo sąnaudos, bus galima gauti dar daugiau ekonominės naudos, nekalbant apie kitokią pridėtinę vertę - teigiamo įstaigos įvaizdžio formavimą, jos pažangesnę vidaus kultūros raidą.

Aplinkosauginiai ženklai ir kriterijai

Vykdant "Žaliuosius pirkimus" derėtų vadovautis kriterijumi: rinktis tas prekes ar paslaugas, kurios turi leidimą naudoti sertifikuotą aplinkosauginį ženklą. Dažniausiai Lietuvoje sutinkami **Šiaurės šalių gulbės** ar **Vokietijos mėlynojo angelo aplinkosauginiai** ženklai ant popieriaus gaminių. Deja, Lietuvoje sunku rasti šiais ženklais pažymėtų kitų grupių prekių, nes nesant poreikio prekybininkai jų įveža nedaug. Reikia tikėtis, kad atsiradus poreikiui tokių prekių Lietuvoje daugės. Norint įdiegti "Žaliųjų pirkimų" politiką savo įmonėje, renkantis prekes ar paslaugas reikės įtraukti aplinkosauginius kriterijus perkamoms prekėms ir paslaugoms. Nemažai aplinkosauginių kriterijų pavienėms prekių ir paslaugų grupėms pateikiama oficialiajame Europos "Eco" ženklo tinklalapyje http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/product/index_en.htm. Tačiau šiuos visuomet galima papildyti kitais kriteri-

jais, aktualesniais įmonei - jos vidaus kultūrai ar tikslams.

Plėtojant "Žaliųjų pirkimų" įmonės vidaus tvarką reikėtų atsižvelgti į šiuos aspektus: nuspręsti, kuriems gaminiams ar paslaugoms bus taikomi "Žaliųjų pirkimų" kriterijai; tinkamai suformuluoti poreikius prekių, paslaugų tiekėjams; parengti aiškias ir tikslias specifikacijas. Pavyzdžiui, konsultacinėje įmonėje dažniausiai perkama paslauga yra konferencijų patalpų nuoma ir paslaugos. Rinkdamiesi tinkamiausią paslaugos tiekėją į kriterijus įtraukite tai, kad paslaugos tiekėjas turėtų įdiegęs aplinkosauginės vadybos sistemą (EMAS, ISO 14000), maitas, gaivinantieji ar karštieji gėrimai būtų patiekiami tik daugkartinio naudojimo induose, cukrus ar grietinėlė nebūtų patiekiami mažomis vienkartinėmis pakuotėmis ir panašiai. Šie iš pirmo žvilgsnio maži, nereikšmingi žingsneliai didina paklausą aplinkai palankesnių prekių ar paslaugų, kurios gaminamos ar teikiamos atsižvelgiant į aplinkosauginius standartus.

VšĮ "Europos namai" kartu su VšĮ "Baltijos aplinkos forumas" įgyvendina Europos Sąjungos Struktūrinių fondų remiamą projektą "Žaliųjų pirkimų, atliekų vengimo bei rūšiavimo suvokimas ir skatinimas viešajame ir verslo sektoriuje". Šio projekto tikslas - parengti ir išbandyti "Žaliųjų pirkimų" sistemą įmonėje.

Susidomėjus "Žaliųjų pirkimų" idėja prašome kreiptis:

**VšĮ "Europos namai", el. paštas: aisvydas@eurohouse.lt,
tel. (8 5) 269 1020, <http://www.eurohouse.lt>**

